

Baasrode

Onzichtbare zeilschepen

Zaterdag 19 september 2009

Uitzonderlijk staat bovenaan dit stukje de datum. Dat komt doordat er in dit Voetstukje twee wandelverhaaltjes zitten. En dat komt dan weer omdat ik dit weekend twee keer op pad ben geweest. Maar voor een deel ook doordat elk van de wandelingen an sich wat te weinig stof boden. Dus twee voor de prijs van één.

Baasrode... het was tweede keus. Ik had er nog ernstig over gedacht om in Ophain-Bois-Seigneur-Isaac te gaan wandelen. Indien iemand soms denkt dat ik maar wat uit mijn nek klets: dat dorp bestaat echt! Het is een deelgemeente van Eigenbrakel. Doordat die laatste gemeente in Waals Brabant ligt wenst ze aangesproken te worden met Braine l'Alleud. Een andere deelgemeente daar is Lillois-Witterzée. Nu heb ik een buur die met zijn familienaam „Witterzeel“ heet. Misschien komt het voorgeslacht van de man wel uit die hoek. Bovendien ligt Ophain enzovoort dichtbij Waterloo en zou „La Marche de l'Empereur“ voor een gedeelte over het vroegere slagveld gaan waar l'empereur Napoleon ooit het stof uit zijn jasje werd geklopt. Ten koste van duizenden mensenlevens maar daarmee kan een beetje keizer uiteraard geen rekening houden. Het ging niet door, die wandeling. Wat mij betrof althans. Het was me uiteindelijk toch wat te ver rijden. Misschien een volgende keer.

Met Baasrode betrad ik niet bepaald onbekend terrein want ik ben er al meerdere malen gaan wandelen. Steevast gaat het traject dan ook over het kleine Vlassenbroek. Dat was nu eveneens het geval voor deze 3de Kermistocht van de W.S.V. Baasrode. Want kermis was het in Baasrode. En Scheldefeesten waren het ook. Die festiviteiten plegen ze daar jaarlijks te organiseren op het derde weekend van september. Hoewel de aankondiging van de wandeling in „Marching“ sprak over de aanwezigheid van historische zeilschepen op de Schelde, zijn die dit keer opmerkelijk afwezig gebleven. Of in elk geval onzichtbaar. Toen ik echter, helemaal aan het einde van de wandeling, eens ging kijken op de Schelde-kaai bleken daar echt wel twee vaartuigen te liggen die mogelijk zeilboten konden zijn. Of ze ook nog historisch waren is me niet duidelijk geworden. Een hoop steigers en andere haveninrichtingen verborgen ze bijna volledig. Wel hadden ze allebei een mast en een heleboel touwwerk dat ik, wegens mijn ontbrekende nautische kennis, niet kon duiden. Het weer gedurende deze tocht was ronduit schitterend. Toen ik me naar Baasrode begaf hing er een grondmist in banken die er uitzagen als trage, ijle rook. Alsof iemand daar een vuurtje aan het stoken was met vochtig hout. Samen met het reeds gevallen blad dat naar ondergang rook, onderstreepte dit nog eens dat we aan herfst bezig zijn. Maar de zon was daar blijkbaar niet van overtuigd want die scheen de hele dag uitbundig en de temperatuur liep op tot iets wat gerust „zomers“ kon genoemd worden.

Baasrode was ooit een dorp van scheepsbouwers maar vermits overal in Vlaanderen die bedrijfstak nagenoeg verdwenen is, zijn de scheepswerven in Baasrode ook reeds lang ter ziele. Wel bestaan er plannen om de oude scheepswerf om te bouwen tot een recreatie-domein met museumschepen en rondvaartboten. Zoals bij vorige wandelingen zijn we ook nu aan de die oude werf gepasseerd en het ziet er daar vreselijk rommelig en verlopen uit. Ik denk dat het tegenwoordig enkel nog een scheepssloperij is. Om daarvan een recreatie-domein te maken... daar zal nog wat werk aan zijn. Overigens, tegenover die werf, gehurkt in een plooi van de dijk, staat een huisje waar men volledig gratis een „goedendag“ kan krijgen. Op voorwaarde dat je er eentje teruggeeft. Ook is er natuurhoning te verkrijgen en soms walnoten maar dat is niet gratis.

Baasrode heeft nog iets anders te bieden op het gebied van de industriële archeologie.

Nevel en morgenlicht in de polder bij Baasrode

Het ligt namelijk aan de toeristische stoomspoorlijn Dendermonde-Puurs. Tot deze spoorlijn hoort ook het station Baasrode-Noord en dat is het hoofdkwartier van de V.Z.W (Vereniging Zonder Winstgevend doel) Stoomtrein Dendermonde-Puurs (SDP) die de lijn beheert en onderhoudt. Hier is een verzameling oud spoorwegmaterieel te zien. Zoals locomotieven, spoorwagens en -rijtuigen en signalisatie. Gedurende juni, juli, augustus en september rijdt de stoomtrein op elke tweede en vierde zondag van de maand.

Wat ik verder niet wist is dat Baasrode nog twee kaatsploegen heeft. Waarvan er één, VA Baasrode, op het hoogste niveau in de nationale competitie speelt. Tot ongeveer twintig, vijfentwintig jaar geleden was het kaatsen hier in de streek immens populair. Bijna elke café had wel een ploeg en een met witte lijnen afgetekend stuk straat waar des zondaags werd gekaatst, gebruld en gevloekt. Ongeveer in die volgorde. Ik verdiende ooit wel eens een centje door bij zo'n wedstrijd te assisteren. Ook al heb ik nooit een draad gesnapt van de regels van dat spel. Tegenwoordig is het kaatsen hier volledig verdwenen maar blijkbaar leeft het nog in de gemeenten die dichter tegen Brabant aanliggen.

Ze hebben daar ook nog een krachtbalploeg! Nooit geweten dat er daarin een competitie bestond. Ik heb niet al te goede herinneringen aan dat krachtbal. In de lessen lichamelijke opvoeding werden we soms wel eens geprest om met die loodzware bal over en weer te gooien. Wat mij nooit goed lukte maar anderen blijkbaar wel want herhaaldelijk werd daarbij mijn bril getroffen die dan ernstig vervormd met een salto mortale te gronde stortte. Ze hebben het thuis nooit geloofd dat dat scheefstaande kijkijzer niet aan zijn gemutileerde vorm kwam door mijn onbesuisd gedrag. Waarom men die krachtbalclub daar in Baasrode „t Botterken“ heeft genoemd is voor mij ook een raadsel. „Botten“ staat hier namelijk voor „verend wegspringen, stuiteren“ en dat is nou precies wat die krachtbal niet doet, voor zover ik me herinner althans. Dat ding placht als een zoutzak neer te storten.

De start van de wandeling was in een schooltje op de Molenberg. Geen berg gezien

overigens. Die zal er misschien ooit wel geweest zijn. Het schooltje lag aan een weggetje dat door een gedeeltelijke afsluiting halverwege voor autoverkeer doodlopend was gemaakt. Wanneer je van de goede kant kwam (dank je Bram in de GPS!) was er amper parkeergelegenheid. Van degenen die van de andere kant kwamen waren er onvermijdelijk weer idioten die het verkeersbord op de proef moesten stellen en die zich in het vrij smalle pad vastredde. Daarbij niet onaardig de reeds bestaande drukte nog wat erger makend. Begrijp wie kan: sommige wandelaars schromen zich niet om 20, 30 kilometer te stappen, maar vinden het blijkbaar vreselijk wanneer ze hun auto 200 meter van de startplaats moeten parkeren.

Vrij snel na de start werden de wandelaars Het Broek ingestuurd. Gedeeltelijk over kaarsrechte betonbaantjes, gedeeltelijk over onverharde paden. Onderweg werd het me duidelijk dat er hier in de streek veel onrust heerst. Dat komt door het infame Sigmaplan. Wat is namelijk de bedoeling? Regeren is vooruitzien, zegt men, dus de Vlaamse Regering ziet de klimaatsverandering aankomen en verwacht dat gans Vlaanderen dan onder water schiet. Ware het niet de vooruitziende blik van derzelve. Langs de hele benedenloop van de Schelde zijn een heleboel gebieden gepland die dienst zullen gaan doen als compartimenten die stapsgewijs vollopen wanneer zich een abnormaal peil van de Schelde voordoet. Dus zelfs in de meest extreme omstandigheden zouden weliswaar die gebieden overstromen maar het land achter de ringdijken niet. Meer naar Antwerpen toe zijn de werken daartoe al volop aan de gang maar geleidelijk zakt men steeds verder af naar het binnenland toe. Je hebt het al geraden: ook de omgeving van Baasrode, meer met name Vlassenbroek, staat op de nominatie om een dergelijk gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) op zijn grondgebied te krijgen. Hier is het begin van de werken gepland voor 2010. Dat komt dus wel heel dichtbij. Van overheidswege doet men begrijpelijker wijs erg sussend over wat er te gebeuren staat. Men spreekt daar over „ruimte geven aan de rivier“. Dus omdat de natuur zich niet laat inperken moet er ruimte worden voorzien waar ze gecontroleerd haar gang kan gaan. In de optiek van degenen die aan te touwtjes trekken is de Scheldemeander bij Vlassenbroek één van de meest strategische plaatsen van het Zeescheldebekken om extreme hoogwaterstanden op een gecontroleerde manier op te vangen. Volgens de plannen zal door een nieuwe sluisconstructie een beperkte hoeveelheid water in het gebied stromen. Bij laagtij verdwijnt dat terug in de Schelde. Dus tweemaal per etmaal overstroomt een bepaald gebied! Alle bestaande woningen in de omgeving van Vlassenbroek (dus niet in Vlassenbroek zelf?) en langs de nieuwe dijk komen niet in gevaar. Het is ook de bedoeling om bestaande fiets- en wandelpaden zoveel mogelijk te behouden. Zo veel mogelijk, ja, ja... In elk geval is men er in Vlassenbroek niet gerust in.

Een kleine bloemlezing van de uitingen van onrust van de bewoners ten opzichte van het ambitieuze Sigmaplan

Het Vlassenbroek, waarvan nu al herhaalde malen sprake, is een klein gehucht dat tegen de Scheldedijk aangevlijd ligt. Een klein kerkje met het kerkhof er rond, een heleboel horeca, een gemeenschap van kunstenaars en een muur vol poëzie. Het kerkje werd in de 11de eeuw gebouwd in Romaans-Gotische stijl op de grondvesten van een Romeinse uitkijkpost. Het geheel heeft iets bijzonders. In zoverre zelfs dat de hele omgeving

Het Sint-Gertrudiskerkje van Vlassenbroek

Een blik in het Broek

ontginning geschikt gemaakt. Het gebied werd een open polderlandschap met smalle weilanden en veel sloten. In de jaren 50 van vorige eeuw werden op deze natte gronden massaal populieren aangeplant. Die bomen groeien snel en ze hebben een economische

De rommelmarkt langs de Scheldekaaien

geklasseerd is als landschap. Maar in het licht van het bovenstaande zal dat misschien wel met een pennentrek ongedaan gemaakt worden. Al is de kern van Vlassenbroek nog altijd niet groot, vroeger moet de nederzetting nog kleiner geweest zijn. Niet veel meer dan de Kerkstraat en de Donkstraat. Beide straten liepen tot tegen de Scheldedijk op een pleintje waar de kerk staat. Door zijn ligging had Vlassenbroek in het verleden dikwijls af te rekenen met ernstige overstromingen. En de vestingstad Dendermonde belegerde het zo nu en dan. Wat die Dendermondenaren daar te zoeken hadden is me niet duidelijk.

Misschien zag men dat indertijd als een soort training voor het serieuzere werk. De wandeling ging over een stuk Scheldedijk en waar we daarvan afgeleid werden, doken we de Vlassenbroekse Polder in. Dat is een natuurgebied dat zo maar eventjes 300 ha groot is! Het is meer dan 1/3 van de totale oppervlakte van Baasrode. Voordat de Schelde werd ingedijkt stonden hier uitgestrekte rietvelden en broekbossen. Dit gebied overstroomde regelmatig zodat het ontginnen ervan bijna niet mogelijk was. Toen in de 14de eeuw begonnen werd met het indijken van de rivier werden delen gedraineerd en voor

ontginning geschikt gemaakt. Het gebied werd een open polderlandschap met smalle weilanden en veel sloten. In de jaren 50 van vorige eeuw werden op deze natte gronden massaal populieren aangeplant. Die bomen groeien snel en ze hebben een economische waarde. De inheemse zwarte populier moest daarom echter plaats maken voor de veel sneller groeiende Canada-populier. Dat landschap bestaat voor een deel nog steeds.

De laatste lus van de wandeling was tegelijk ook de minst interessante. Bijna voortdurend door woonwijken, een stuk langs de spoorweg (de toeristische lijn), een deel door een industriepark. Maar helemaal aan het einde werd er toch nog een kleurrijk einde gebreid. Langs de Scheldekaden was er een rommelmarkt. Niet dat er veel interessante dingen te koop waren maar het was wel heel kleurrijk. En dat overgoten met een uitbundige zon had iets feestelijk.

Sint-Niklaas

Wandelzoektocht op de hei

Zondag 20 september 2009

Het thema van deze wandeling was „Vos Reynaert Achterna“. Nu kan het aan mij liggen maar voor zover ik het kon zien was die hele Vos Reynaert nergens te bekennen! Ja, één keer ben ik aan een villa gepasseerd die „Huize Isengrim“ heette. Dat is wel degelijk een figuur uit deze fabel maar voor de rest... Misschien was het ook maar de bedoeling dat we die vos achterna bleven zitten zonder hem ooit bij te halen. Iets wat dan volkomen geslaagd is. Vossen staan nu eenmaal bekend als slim. Ach ja, het hele Waasland is idolaat van die vos en misschien was dat al voldoende reden.

De Steinbockvrienden uit Sint-Niklaas hadden het dus helemaal voor mekaar. Of toch niet. Want een deplorabel slechte bewegwijzering op sommige plaatsen maakte dat uit deze tocht niet altijd veel genoeg te puren viel. De geschiedenis van deze wandelclub vertelt het verhaal van vier moedige inwoners van Sint-Niklaas die naar het Oostenrijkse Ginzing gingen in 1977 om daar deel te nemen aan de Steinbockmars. Dat is een bergwandeling waarbij een hoogteverschil van 2000 meter is te overwinnen. Dat exploit viel zo goed mee dat het nog verschillende malen werd herhaald en uiteindelijk mondde dat uit in de stichting, in 1982, van de wandelclub „De Wase Steinbockvrienden“. Wanneer die club er met al die jaren ervaring en activiteiten nog niet in slaagt om het traject op een goede, logische en verstaanbare manier van pijltjes te voorzien, dan stel ik voor dat ze hun naam veranderen. In „De Dwaze Steenezelvrienden“ bijvoorbeeld. Hoewel... nu ik er over nadenk, een ezel die stoot zich toch geen twee keer aan dezelfde steen? Maar van een steenezel weet ik dat nog zo net niet.

Mijn verwachtingen aangaande deze wandeling werden nagenoeg volledig ingevuld. Ze waren dan ook van meet af aan zeer laag ingeschaald. Toen ik las dat het traject over Waasmunster liep, kon ik daar al direct „hei“ bij invullen. Nu klinkt dat wellicht interessant maar dat is het niet noodzakelijk. De Waasmunster hei is voor een groot deel versnipperd en verkaveld en volgeplakt met kapitale woninkjes tussen hoge omheiningen. Sint Martens Latem gedeeld door twee, zo ongeveer. Bovendien werden we op deze wandeling zo'n beetje heen en weer gekaatst tussen de autosnelweg E17 en de N41. Allebei ontzettend drukke verkeersaders waarvan de constante dreun gedurende een groot deel van de wandeling te horen was.

Waar de duurste villa's stonden niet, natuurlijk. En soms ook op nog andere plaatsen waar ik zelfs nog een merel alarm hoorde slaan tussen de krassende kraaien en kraaiende hanen. Onderweg werd ik na mijn vriendelijk „goeden dag“ door een bladeren harkende blaag met bestudeerd nonchalante kleren van boven tot onder gemonsterd en blijkbaar ongeschikt gevonden voor een wedergroet. Het zij zo.

De naam Waasmunster zou komen van „Waes-monasterium“ hetgeen „klooster in het Land van Waas“ betekent. Het wapenschild van Waasmunster stelt een zeemeermin voor die een raap vast houdt. Rapen werden in het Waasland reeds vanaf de 16de eeuw verbouwd, nog voor ze als voedergewas algemeen verspreid raakten in heel Vlaanderen. Nu vind je ze nergens nog. Het doet er mij trouwens aan denken dat de tweede stad in het Waasland, Lokeren, ook die veldvrucht in haar wapenschild voert. Daar staat ook nog eens een rooster bij. Maar dat laatste schijnt terug te gaan op Sint Laurentius die omwille van zijn geloof werd geroosterd. Wat een mens al niet moet doen om heilig te worden. Waasmunster heeft drie parochies: het centrum, de Ruiter en Sombeke. In die laatste plaats was de rust- en controlepost gevestigd die we twee keer moesten passeren. Voor

De kerk van Sombeke

de kerk in Sombeke strekt zich een mooi plein uit: de Dries. De scouts waren daar met een heleboel touwen bezig geweest om een of ander te vieren. De kerkklokken lieten luidruchtig van zich horen toen ik eraan kwam. Een oorzakelijk verband moet er echter niet gezocht worden. Het was er veel meer om te doen de gelovigen attent te maken op een aanstaande mis. Met opvallend weinig succes. Ik zag niemand zich naar deze tempel spoeden. Er waren drie klokken hoorbaar die aanvankelijk duidelijk afzonderlijk klonken maar die gaandeweg een voortdurend wisselend, raar, accoord begonnen te vormen. Ik was er helemaal niet meer aan gewend dat die bellen zo vreselijk veel lawaai kunnen maken.

Over klokken gesproken: de wandeling ging voor een stukje ook over het grondgebied van Belsele en de spotnaam van de Belselenaars is „Kloklappers“. Vele jaren geleden was één van de klokken in de kerktoeren van Belsele gebarsten. Wat een akelig geluid voortbracht. Op zekere dag kwam er een

rondreizende ketellapper in het dorp en die beweerde dat hij de klok kon repareren. Op de vraag wat hij daarvoor dan nodig had antwoordde hij: „Klokspijs van goud en zilver en ge zult nooit een schonere klank gehoord hebben“. Spoedig werd hem al het goud en het zilver gebracht dat in het dorp te vinden was. De volgende dag zou de kunstenaar met zijn werk beginnen. Helaas, 's anderendaags was de hele ketellapper verdwenen. Uiteraard met medeneming van de „klokspijs“. Sindsdien werden de Belselenaars bedacht met de spotnaam Kloklappers.

Ook over de oorsprong van de naam Belsele bestaat een leuke anekdote. Eertijds lag er tussen de huidige gemeenten Belsele en Waasmunster ergens langs de weg een diepe kuil. Daarin hield zich een roversbende schuil die de hele streek onveilig maakte. Ook reizigers die langs hun „woonplaats“ voorbij kwamen werden natuurlijk uitschud. Maar omdat het soms lang vruchteloos wachten was voordat zich een slachtoffer meldde, hadden ze er wat op gevonden. Over de weg werd een koord (een „zeel“ in het dialect) gespannen en aan één kant werd er aan dat koord een bel verbonden. Wanneer nu iemand over de weg liep moest die bijna onvermijdelijk op het laaggespannen zeel trappen waardoor de bel ging. Het sein voor rovers om te voorschijn te komen en de onfortuinlijke reiziger van zijn aardse goederen te ontdoen. Het volk noemde die onveilige plaats al snel „het belzeel“. Later dan Belsele. Ik geloof er niets van maar het is een veel aardiger uitleg dan wat de etymologen ons voorhouden te geloven.

Zo eindigt deze afknapper van het seizoen toch nog op een vrolijke noot.

